KRZYSZTOF J. GUZEK

POLSKIE TOWARZYSTWO WEKSYLOLOGICZNE

I.szy S Ł O W A C K I K O N G R E S W E K S Y L O L O G I C Z N Y

M A R T I N 2 0 1 9

Część I. Martin i Towarzystwo Weksylologiczne Słowacji

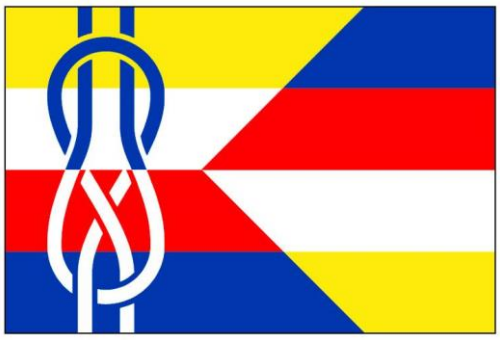

Sprawozdanie z udziału
w 1.st SVK MARTIN 2019
Część I: *"Martin i*
Towarzystwo Weksylologiczne Słowacji"

Z D U N Y k/Ł O W I C Z A - W R Z E S I E Ń 2 0 1 9

Krzysztof J. Guzek
PTVex.

Refleksje po Pierwszym Slowackm Kongresie Weksylologicznym MARTIN 2019

W dniu 30 sierpnia 2019 r, odbył się I-szy Słowacki Kongres Weksylologiczny w powiatowym mieście Martin w gościnnej siedzibie Biblioteki Narodowej Słowacji

Plakacik słowackiego kongresu *(w zbiorach autora)*

Gmach Biblioteki Narodowej Słowacji – księgozbiór liczy ok. 5 mln woluminów

Obrady Kongresu zorganizowanego pod patronatem **Kataryny Kristofowej**, dyrektorki Biblioteki Narodowej Słowacji oraz **Martin Jana Danka**, Prezydenta miasta Martin odbywały się w auli wykładowej Biblioteki Narodowej Słowacji

1. SLOVENSKÝ VEXILOLOGICKÝ KONGRES

(1st Slovak Congress of Vexillology)

pod záštitou
gen. riaditeľky SNK Kataríny Krištofovej
a
primátora mesta Martin Jána Danka

dňa
30. augusta 2019
(piatok)

v Martine

Obrady pierwotnie planowane na dwa dni odbyły się tylko w dniu 30 sierpnia ze względu na ogólnopaństwowe uroczystości 75-lecia wybuchu Powstania Słowackiego.

Narodowa Biblioteka Słowacji usytuowana jest na obrzeżach miasta, stosunkowo daleko od centrum Martin'a, w którym dominuje centralny uroczy skwer. z zabytkowymi gmachami.

Centralny skwer w Martin

Skwer w centrum miasta (foto A.J.)

Słowackie powstanie narodowe (. ***Slovenské národné povstanie***) – skierowane przeciw III Rzeszy powstanie na terenie Słowacji, rozpoczęło się 29 sierpnia 1944 i trwało do 28 października 1944.

Powstanie spowodowane zostało wkroczeniem na teren Słowacji wojsk niemieckich , których do tej pory w niej nie było w celu rozbrojenia Armii Słowackiej. W tej sytuacji 29 sierpnia pułkownik **Ján Golian** (szef sztabu generalnego wojsk lądowych armii słowackiej, a jednocześnie dowódca konspiracyjnego Centrum Wojskowego na Słowacji) wydał wszystkim jednostkom armii słowackiej sygnał do rozpoczęcia antynazistowskiego powstania/

Najwyższą władzą w powstaniu była Słowacka Rada Narodowa , a powstańczą stolicą – siedzibą władz politycznych i sztabu wojskowego powstania - została opanowana 30 sierpnia **Bańska Bystrzyca.**

Program dwudniowych, ogólnokrajowych obchodów Słowackiego Powstania Narodowego z centralnymi uroczystościami w Bańskiej Bystrzycy

Oddziały partyzanckie liczyły około **18 tysięcy** osób, zaś armia słowacka po mobilizacji około **46 tysięcy** żołnierzy razem utworzyły one 1 Armię Czechosłowacką.

Siły niemieckiego Wehrmachtu pacyfikujące powstanie liczyły około **48 tysięcy.** Dzięki dużej przewadze w uzbrojeniu i wyszkoleniu siły hitlerowskie zdobyły Bańską Bystrzycę 27 października 1944 r.

W końcu października w miejscowości Donovaly odbyło się ostatnie posiedzenie Słowackiej Rady Narodowej i Sztabu 1 Armii Czechosłowackiej.

Podróż samochodem ze Zdun k/Łowicza do Martin – wraz z siostrą Anną Jaszczyńską, również członkiem Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego – *via* Bielsko Biała i Cieszyn, zajęła aż 12 godzin wskutek błędnego oznakowania autostrady w okolicach Bielska Białej, a także i na terenie Czech.

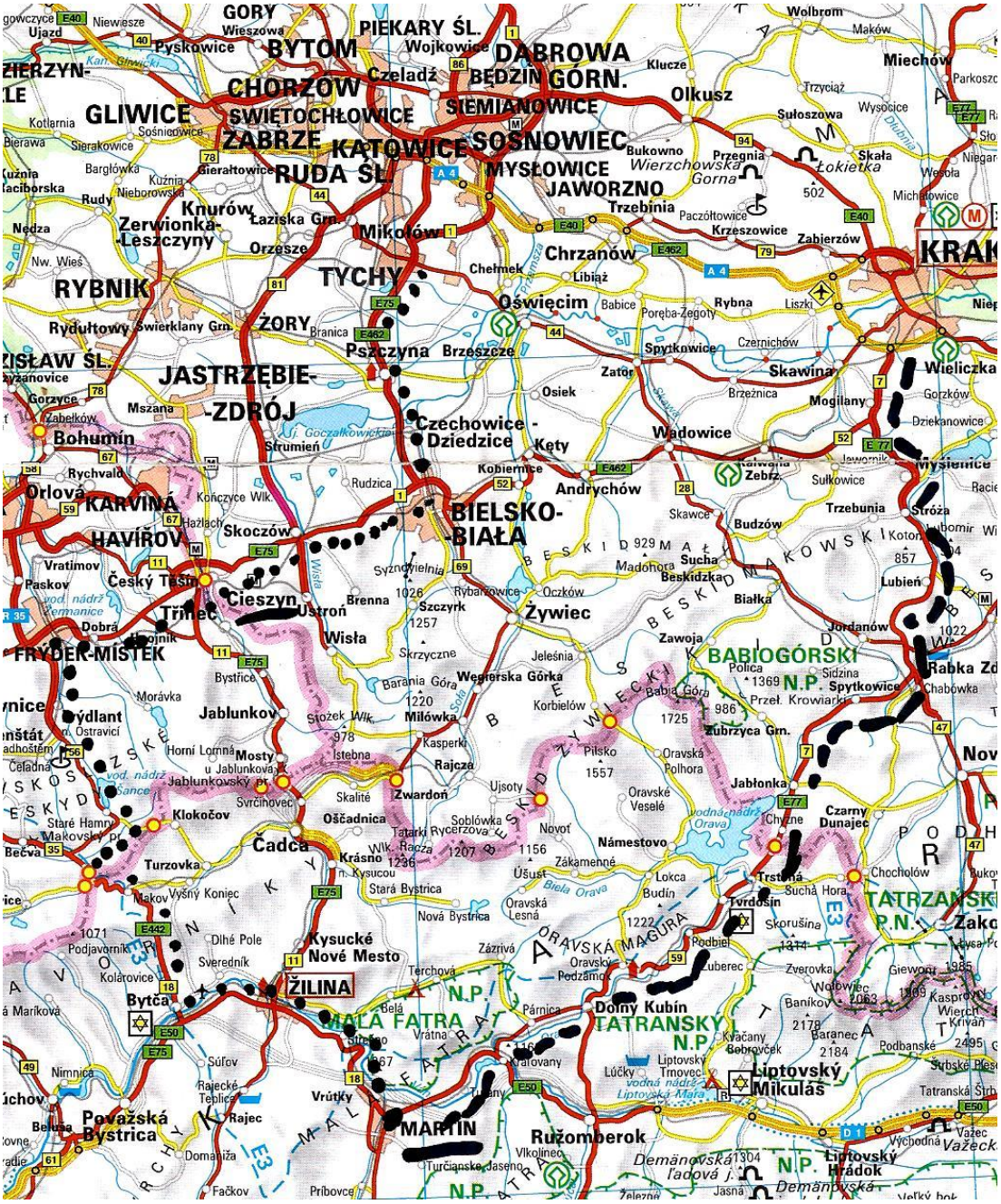

Trasa podróży do Martin –oznakowana kropkami

(planowana trasa powrotna na Kraków oznakowana linią przerywaną)

Dodatkowym utrudnieniem był brak planu miasta Martin i stąd nieznajomość jego układu komunikacyjnego. Na stacjach benzynowych na terenie Słowacji nie było dostępnych takich planów ale po zatrzymaniu się na pierwszej stacji benzynowej w Martin poprosiliśmy o pomoc miejscowego taksówkarza i wytłumaczenie nam jak dojechać do siedziby Biblioteki Narodowej Słowacji. Ku naszemu olbrzymiemu zaskoczenie taksówkarz poprowadził nas do celu krętymi uliczkami przez cale miasto rezygnując całkowicie z zapłaty za ten kurs ! Z tak życzliwym i gościnnym stosunkiem Słowaków spotykaliśmy się przez cały czas pobyt w Martin !

Martin to miasto powiatowe liczące blisko 69.000 mieszkańców, leżące w historycznym regionie Turiec w środkowej Słowacji, obejmującym aktualnie: powiat Martin i powiat Turčianske Teplice

Nazwa regionu pochodzi od nazwy zamku Turiec z XII wieku (obecnie znanego pod nazwą Zniev), będącego pierwszą siedzibą dawnego komitatu turczańskiego – jednostki administracji Królestwa Węgier do 1918 r.

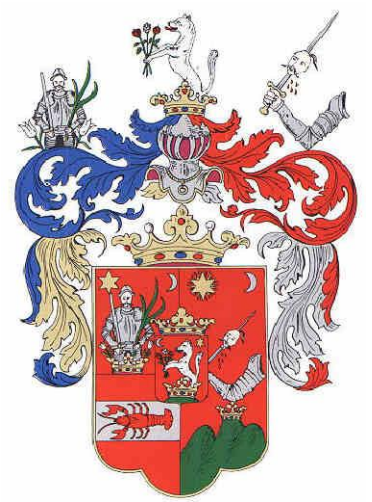

Historyczny herb Regionu Turiec

Do 1951 miasto nosiło nazwę **Turčiansky Svätý Martin.** W 1951 komunistyczne władze usunęły z nazwy miasta określenie „święty" pozostawiając tylko, stanowiące jej część od początku istnienia miasta. nazwę **Martun** .

Pierwsza pisemna wzmianka o miejscowości pochodzi z **1264 r.,** zaś prawa miejskie Martin otrzymał w **1340**. Od XVIII wieku był siedzibą władz komitatu Turiec.

W połowie XIX wieku Martin stał się ośrodkiem słowackiego odrodzenia narodowego. **30 października 1918 w Martinie ogłoszono deklarację o zjednoczeniu ziem słowackich z Czechami i Morawami w Czechosłowację.**

Współczesny herb Miasta Martin

Herb Martina stanowi na tarczy w polu błękitnym siedzącego na białym (srebrnym) stąpającym koniu rycerza, który złotym mieczem odcina połowę swojego czerwonego płaszcza dla nagiego, klęczącego u stóp konia srebrnego żebraka. Jest to hagiograficzne wyobrażenie św. Marcina z Tours, patrona miasta, które do 1951 roku nosiło nazwę **Turczański Święty Marcin**

Po dawnej historycznej nazwie **"Turczyński Święty Martin"** pozostał jednak ślad w postaci konterfektu św. Marcina w herbie miasta. Po raz pierwszy pojawił się on na pieczęci dołączonej do dokumentu z **20 marca 1375** r. Herb modyfikowany był w latach 1666 i 1774.

Zachowało się kilka obrazów z konterfektem św. Marcina wspomagającego żebraka częścią swojego ubioru:

Obraz nieznanego malarza wegierskiego z końca XV w.z

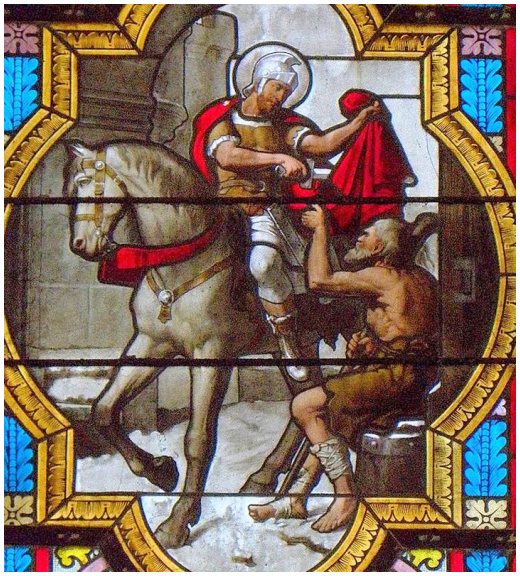

Witraż z kościoła w Roz-sur-Couesnon (Francja)

Najbardziej znany obraz sw. Marcina z Tours pędzla El Greco (1597 ~ 1599)

Dodajmy iż konterfekt św. Marcina pojawia się także w polskich herbach terytorialnych –najczęściej jako godło w herbów gminnych tworzonych po 1990 r. :

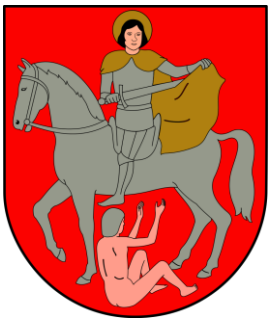
. ***Gmina Mochowo***

Gmina Marcinów

Gmina Pacanów

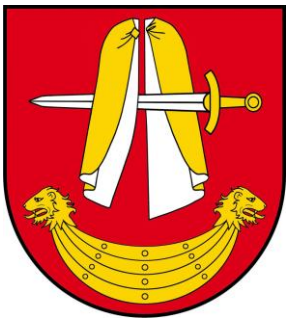
Gmina Poświętne

Interesująca jest sprawa wzoru flagi miasta Martin, znane są bowiem dwa jej wzory, przy czym nie jest jasna przyczyna zmiany wzoru tej flagi

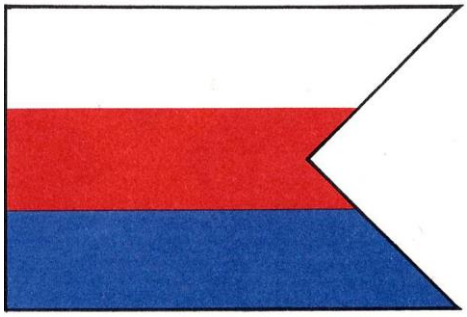
(a)

(b)

Dwa wzory flagi Miasta Martin:
(a) - wżór opublikowany w 1991 r. *(Kartous P, Novak J,.,Vrtel' L.:* ***"Erby a vlajky Miest v Slovenskej Republike", oraz (b) - wzór publikowany aktualnie w Internecie***

Jak wspomniano wyżej organizatorami Kongresu MARTIN 2019 były Towarzystwo Weksylologiczne Słowacji, Biblioteka Narodowa Słowacji i Kancelaria Heraldyczna Regionu Turiańskiego. Na stronie tytułowej zamieszczony jest wzór flagi tegoż słowackiego kongresu.

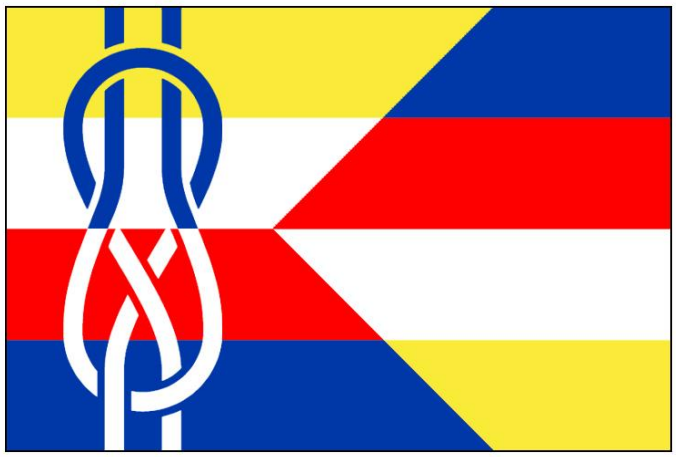
Flaga 1st SCV

Już w 1918 r. w chwili powstania Towarzystwa Weksylologicznego Słowacji zapadła decyzja o organizacji w roku następnym międzynarodowego meetingu weksylologów.. Niebawem przystąpiono do opracowania flagi słowackiego kongresu – co okazało się dość trudnym problemem bowiem powstało kilkanaście projektów jej wzoru

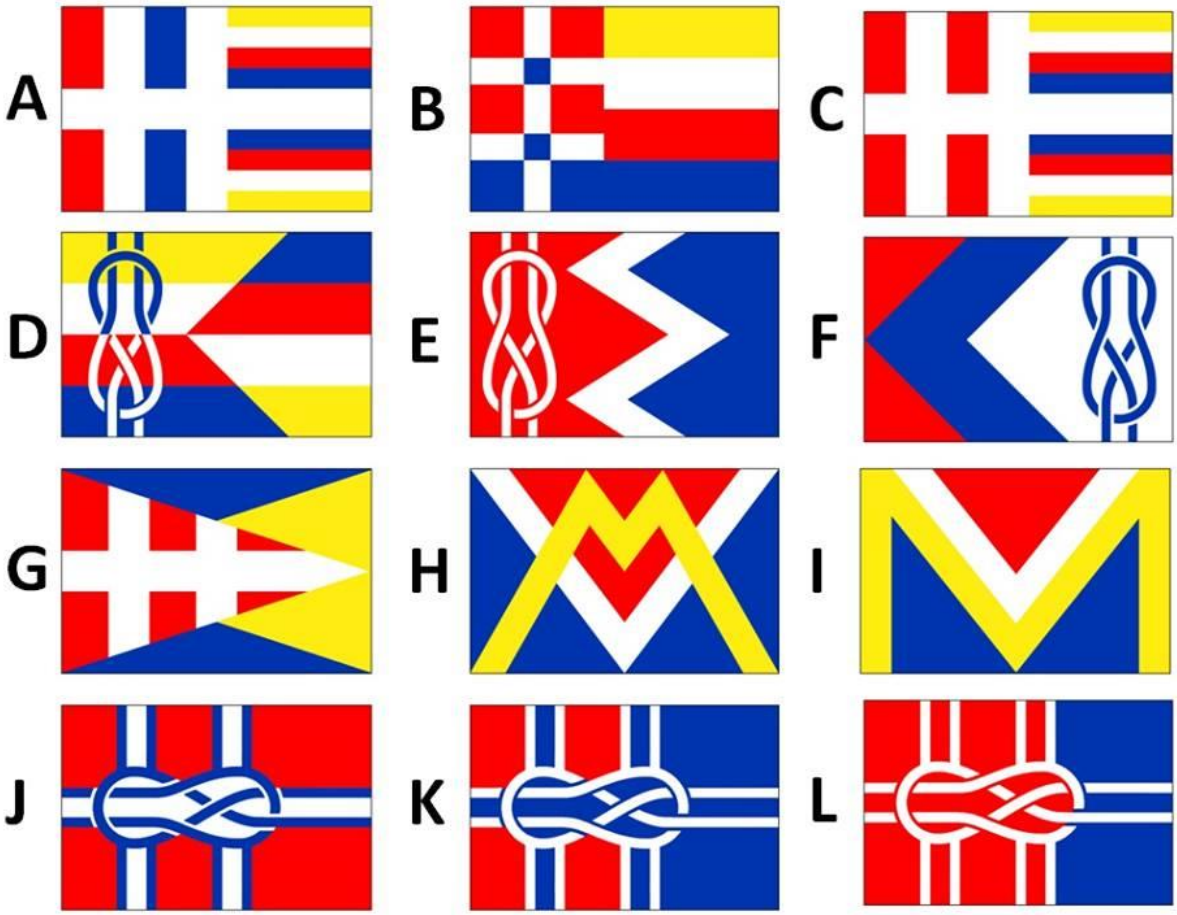

Projekty flagi 1st SCV

Ostatecznie zdecydowano się na wybór wzoru pokazanego powyżej (***Projekt "D"***), nawiązującego do wzoru flagi Międzynarodowej Federacji Towarzystw Weksylologicznych

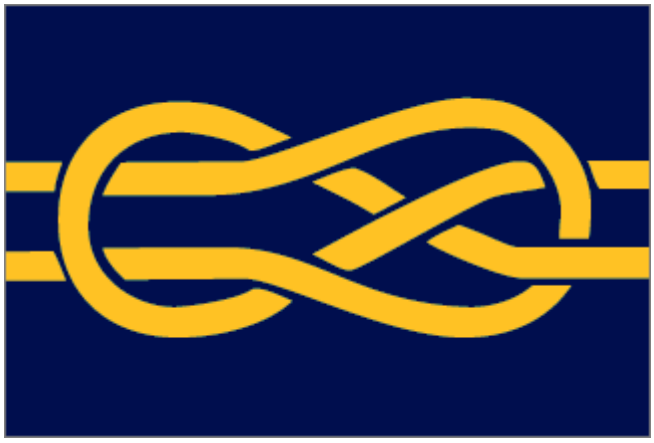

Flaga FIAV

Flaga FIAV została ustanowiona podczas **II Międzynarodowego Kongresu Weksylologii w 1967 r.** Oficjalny opis flagi FIAV pojawił się w ***"Recueil du IIe Congrčs International de Vexillologie Zurich 1967",***

Flaga FIAV przedstawia w prostokątnym polu ciemno-nibieskim węzeł z lin żółtych., w pracach bosmańskich zwanym węzłem płaskim. Barwa niebieska i węzeł bosmański symbolizują .morskie pochodzenie pierwszych flag.

Z kronikarskiego obowiązku odnotujmy iż powszechnie znana jest flaga FIAV o płachcie barwy jasnoniebieskiej,

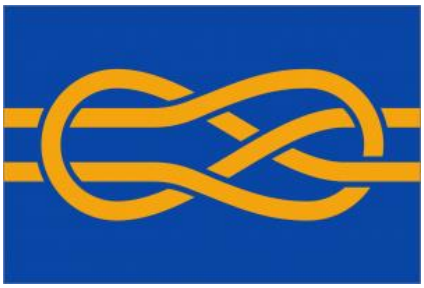

FIAV Ensign

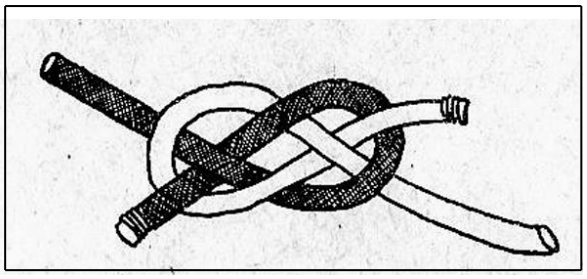

Węzeł prosty niezabezpieczony

natomiast w strukturach FIAV dodatkowo funkcjonują flagi funkcyjne (rangowe zwane oficerskimi)) z identycznymi węzłami bosmańskimi w polach ich płacht.

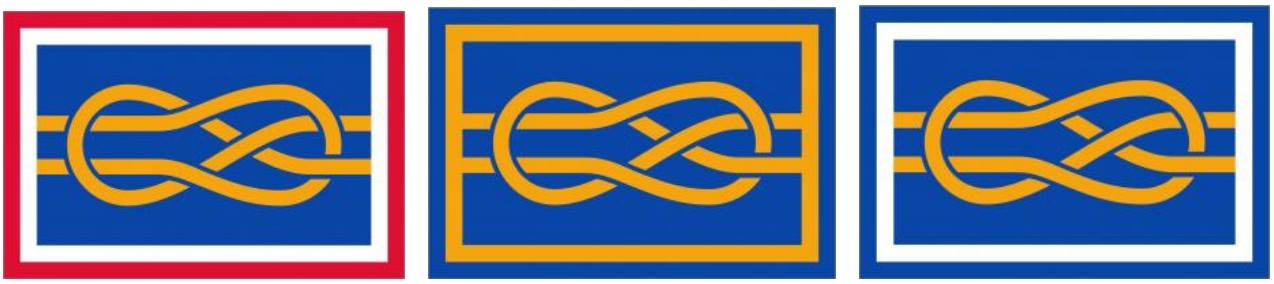

Flagi oficerskie FIAV – Prezydenta. Sekretarza Generalnego i Sekretarza Genralnego d/s kongresów weksylologicznych

Wspomnijmy iz w statucie FIAV przewidziane są także honory dla szczególnie zasłużonych weksylologow. Jednym z takich tytułów jest ***Fellow of the Federation (FIAV)*** i w związku z tym nadawany jest osobie wyróżnionym takim honorowym tytułem stosowny medal Na ostatnim światowym Kongresie ATLANTA 2019 takim medal został odznaczony nasz kolega Alfred Znamierowski., twórca Instytutu HeraldycznoWeksylologinczego w Cieszynie..

Kol. Alfred Znamierowski z medalem Fellow of The Federation FIAV na Światowym Kongresie FIAV SAN ANTONIO 2019 (USA)

W chwili podjęcia w 2018 r. .decyzji o utworzeniu Towarzystwa Weksylologicznego Słowacji (dalej: SVS) powstała kwestia opracowania wzoru flagi tej społecznej organizacji- wzoru który musiał być opracowany przed rejestracją statutu Towarzystwa przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Słowacji..

Nie było to łatwe zadanie bowiem szczególny problem stwarzało opracowanie stosownego wzoru organizacyjnego weksylium który oddawałby patriotyczny charakter organizacji słowackich weksylologów

Rozważane były różne propozycje generalnie nawiązujące do herbu niepodległej Republiki Słowacji – w których dominowały narodowe barwy Słowaków oraz podwójnie belkowany krzyż w różnych konfiguracjach, głównie wertykalnych

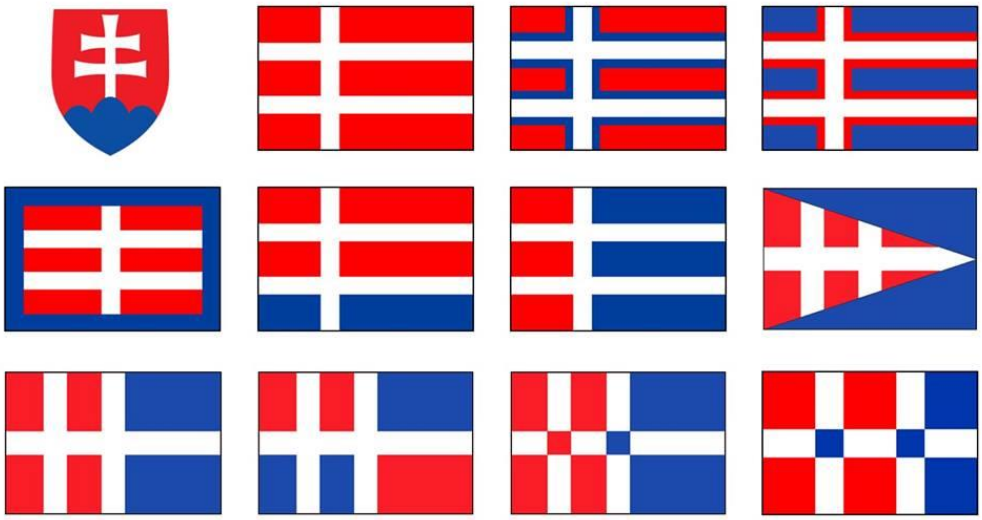

Projekty flagi Towarzystwa Weksylologicznego Słowacji
W lewej górnej pozycji – herb Republiki Słowacji .

Do czasu powstania weksylologicznego towarzystwa narodowego słowaccy weksylolodzy rekompensowali jego brak członkostwem w Czeskim Towarzystwie Weksylologicznym, które zostało założone w 1972 roku i które umożliwiło im dostęp do aktualnych informacji weksylologicznych.

SVS zostało zarejestrowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Słowackiej 19 października 2018 r., **Oficjalne powołanie SVS do życia odbyło się 30 października 2018 r., w dniu 100. rocznicy Deklaracji Narodu Słowackiego (Deklaracja Martin), wydanej 30 października 1918 r.** przez nowo utworzoną **Słowacką Radę Narodową** ogłaszająca formalną niepodległość Słowacji i wolę utworzenia wspólnego państwa federalnego z Czechami i Morawami.- Republiki Czechosłowacji.. Podczas spotkania założycielskiego członków towarzystwa zatwierdzono symbole SVS oraz wybrano jej satutowe organy

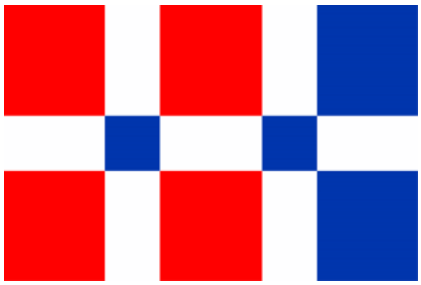

\

2 : 3
Flaga i emblemat SVS

. Pierwszym przewodniczącym SVS został dr dr **Tomáš Balhárek**

W inaugaracyjnej deklaracji powiedział on:

„Towarzystwo Weksylologiczne Słowacjizrzesza ludzi zajmujących się historią, symboliką, używaniem i tworzeniem flag oraz innych uciążliwych, takich jak flagi, sztandary i standardy różnych podmiotów. oraz popularyzacją weksylologii, pogłębienie i poszerzenie wiedzy na temat flag i innych weksyliów , udokumentowanie ich historycznego rozwoju, aktualnych trendów w ich projektowaniu i użytkowaniu

Dr Tomas Balharek – Prezes SVS i moderator kongresu
otwiera obrady Pierwszego Kongres Słowackiego Towrzystwa Weksylolgicznego.
MARTIN 2019

Krzysztof J. Guzek
Polskie Tow. Weksylologiczne

Zduny k/ łowicza, we wrześniu 2019 r.